



ΑΤΙΘΑΣΕΣ - MUSTANG

Σκηνοθεσία: Ντενίζ Γκαμζέ Έργκυβεν

Σενάριο: Deniz Gamze Ergüven, Alice Winocour

Ηθοποιοί: Güneş Sensoy, Doga Zeynep Doguslu, Tugba Sunguroglu, Elit Iscan, Ilayda Akdogan, Ayberk Pekcan.

Φωτογραφία: David Chizallet, Ersin Gök

Μοντάζ: Mathilde Van de Moortel

Ήχος: Ibrahim Gök

Μουσική: Warren Ellis

Χώρα: Τουρκία, Γαλλία, Κατάρ, Γερμανία (Έγχρωμη)

Διάρκεια: 94'

Πρώτη προβολή: Ώρα 6.00 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: Ώρα 8.15 μ.μ.

Τρίτη προβολή: Ώρα 10.30 μ.μ.

Διακρίσεις:

- Επίσημη Γαλλική Υποψηφιότητα για Όσκαρ Καλύτερης Ξενόγλωσσης Ταινίας 2016
- Επίσημη Συμμετοχή | Δεκαπενθέμερο των Σκηνοθετών, Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Καννών 2015
- Βραβείο Label Europa Cinemas, Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Καννών 2015
- Βραβείο LUX 2015 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- Βραβείο Κοινού Καλύτερης Ξενόγλωσσης ταινίας, Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Σικάγο 2015
- Μεγάλο Βραβείο (Golden Duke), Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Οδησσού 2015
- Βραβείο Καλύτερης ταινίας, Φεστιβάλ Κινηματογράφου Σεράγιεβο 2015
- Βραβείο Καλύτερου Γυναικείου Καστ (Güneş Sensoy, Doga Doğuşlu, Tuğba Sunguroğlu, Elit İscan, Ilayda

Akdoğan), Φεστιβάλ Κινηματογράφου Σεράγιεβο 2015

- Επίσημη Συμμετοχή, Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Τορόντο 2015

- Βραβείο Κοινού στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης 2015

- Πολλά ακόμη Βραβεία και Υποψηφιότητες σε Φεστιβάλ

Πέντε αδελφές μεγαλώνουν στο σπίτι της γιαγιάς τους στην επαρχιακή βόρεια Τουρκία, εγκλωβισμένες σε μια αναπόδραστη και απόλυτα οπισθοδρομική κοινωνική πραγματικότητα.

Η πρώτη μεγάλου μήκους ταινία της Ντενίζ Γκαμζέ Εργκιβέν αποτελεί την επίσημη υποψηφιότητα της Γαλλίας για το Ξενόγλωσσο Όσκαρ 2016 και επικεντρώνεται στο τι σημαίνει να γεννηθείς κορίτσι στη σύγχρονη Τουρκία, σε μια αντιφατική κοινωνία όπου το μέλλον και η ζωή σου είναι προδιαγεγραμμένα.

Το καλοκαίρι έχει μόλις αρχίσει.

Σε ένα απομονωμένο χωριό της Τουρκίας πέντε αδελφές γυρνώντας από το σχολείο, σταματούν για να παίξουν στη θάλασσα με τους συμμαθητές τους. Τα αθώα παιχνίδια τους κρίνονται ανάρμοστα και σκανδαλώδη από τους ενήλικους και οι συνέπειες θα είναι απρόβλεπτες. Το σπίτι της οικογένειας μετατρέπεται σταδιακά σε φυλακή, οι δουλειές του σπιτιού και τα μαθήματα μαγειρικής αντικαθιστούν το σχολείο και οι γάμοι των κοριτσιών κανονίζονται ο ένας μετά τον άλλο.

Οι πέντε αδερφές αντιδρούν, η κάθε μια με τον δικό της τρόπο, ενάντια στα όρια που τους επιβάλλονται...

Η δημιουργός αποφασίζει να τοποθετήσει την ιστορία

της σε ένα χωριό εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από την Κωνσταντινούπολη, ενισχύοντας την απομόνωση, αλλά και την καταπίεση που αισθάνονται οι ηρωίδες. Μια ιστορία ενηλικίωσης, όχι με τους ευνοϊκότερους όρους, αλλά με όπλο τον ισχυρό αδερφικό δεσμό και την ορμή ενός αγρίου και ατίθασου αλόγου.

Όταν έπεσαν οι τίτλοι τέλους, νομίζω πως όλοι στην αίθουσα νιώσαμε την ανάγκη να χειροκροτήσουμε μέχρι να πονέσουν τα χέρια μας. Ένα χειροκρότημα, όχι μόνο για τη σκηνοθεσία και την παραγωγή, που ήταν άψογες από κάθε άποψη. Όχι μόνο για όλους τους συντελεστές της «ομορφιάς» που παρακολουθήσαμε. Αλλά ένα δυνατό χειροκρότημα για τις ίδιες τις ηρωίδες της ταινίας που με κάθε τρόπο αρνήθηκαν να χάσουν τη λάμψη από τα μάτια τους. Ένα μεγάλο «μπράβο».

Καλοκαίρι. Γέλια, φρέσκα πρόσωπα. Ζωή, δύναμη και ενέργεια. Πέντε ανηλικές αδερφές, σε ένα χωριό της Τουρκίας, που στην πορεία θα χαρακτηριστούν «ατίθασες». Που θα κηρύξουν πόλεμο σε μπουρκες, συνταγές μαγειρικής και προξενιά. Που θα επαναστατήσουν και θα αντισταθούν στη στερεοτυπική τουρκική οικογένεια και τις απαιτήσεις της.

Η ταινία κυλά, οι καταστάσεις αλλάζουν, τα κορίτσια μεγαλώνουν και ο οικογενειακός κλοιός στενεύει επικίνδυνα. Οι γρήγορες κάμερες ακολουθούν βήμα βήμα την παιδική άγνοια με το μέλλον να ακρωτηριάζεται και να καταλήγει με δάκρυα στη γνώση. Ένα φιλμ που κινείται παράλληλα μεταξύ ηθογραφίας και ψυχογραφίας. Στην μία όψη της ταινίας κυριαρχούν φιογούρες που ενσαρκώνουν όλα τα «πρέπει» και τα «μη» των μικρών κοινωνιών. Όλες τις καταπιεστικές παραδόσεις και τα έθιμα, που φορούν αλυσίδες στα χέρια και παρωπίδες στο μυαλό. Στην άλλη πλευρά, πρωταγωνίστρια είναι μόνο η νιότη. Παιδικά μάτια που απορούν. Που δεν αντιλαμβάνονται τους κανόνες του παιχνιδιού και απορρίπτουν το ενδεχόμενο να τους ακολουθήσουν. Με την αντίδραση να βράζει στο αίμα τους, είναι έτοιμα να παλέψουν για κάθε τους δικαίωμα στη ζωή.

Μια ταινία με σκηνοθεσία που κάνει αισθητή την παρουσία της σε κάθε λεπτό, χωρίς να παρουσιάζει την παραμικρή οπισθοχώρηση μπροστά στο σενάριο. Οι πέντε μικρές πρωταγωνίστριες, στέκοντε επάξια στο ύψος του μάχικου ρόλου τους και σε σπρώχνουν όλο και πιο κοντά στη συγκίνηση του τέλους. Χωρίς αμφιβολία, η κινηματογραφική εκπληγή της πρωτοεμφανιζόμενης Ντενίζ Γκαμζέ Εργκιουβέν αποτελεί ένα από τα αστέρια του 56ου Διεθνούς Κινηματογραφικού Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Οι «ατίθασες» μας κάνουν να χαμογελάσουμε, να πονέσουμε, κάποιιοι βούρκωσαν. Και τους αξίζει το πιο δυνατό χειροκρότημα.

ΠΕΠΥ ΛΟΥΠΕΙΔΟΥ

Επιτέλους η Ανατολία και η σύγχρονη Τουρκία αρχίζει να αποκατά ένα νέο πρόσωπο, μακριά από την κλασικότητα των μεγάλων, αντρών σκηνοθετών της χώρας και πολύ πιο κοντά στην γυναικεία σκηνοθετική απέναντι σε μια κοινωνία που έχει πολύ συγκεκριμένα σχέδια για εκείνη. Γι' αυτό και είναι απαραίτητο να ξέρει κανείς από πριν ότι το «Mustang» είναι αφιρισμένο από μια νεαρή Τουρκάλα, η οποία ουσιαστικά απευθύνεται στα κορίτσια της γενιάς της δίνοντας τα δικά της προσωπικά μηνύματα, καταγράφοντας τα ερεθίσματα της γενιάς, εξερευνώντας το πάθος της παράδοσης και προσφέροντας ρεαλιστικές εναλλακτικές ή/και τον συμβιβασμό. Αλλά το σημαντικό είναι ότι το φιλμ υπογραμμίζει την ελπίδα και την υποστήριξη που μπορεί να βρεθεί μέσα στην κοινωνία, τον τρόπο με τον οποίο οι κανόνες μπορεί τελικά να χρησιμοποιηθούν προς επίτευξη εντελώς αντίθετου σκοπού και το γεγονός πως η φυγή, όσο δύσκολη κι αν είναι, δεν παύει να είναι μια εντελής βάσιμη λύση, με τρόπο όχι διδακτικό αλλά απόλυτα βάσιμο στην λογική του. Από την αρχική σκηνή στην αγκαλιά της δασκάλας μέχρι τις άπειρες ώρες που τα κορμιά των πέντε αδερφών μπλέκονται νωχελικά μπροστά στην κάμερα, το «Mustang» είναι μια

ταινία που προβάλλει μια μελαγχολική αθωότητα που είναι καταδικασμένη να πεθάνει, ειδικά όσο σταδιακά η απώλεια της ελευθερίας χτυπάει μία μία τις πρωταγωνίστριές του. Αυτό που ξεκινά ως ένα άμορφο σύνολο από νεαρές κοπέλες, βλέπει σταδιακά τα μέλη του να ξεχωρίζουν ένα-ένα για να αποδεχτούν την μοίρα που ορίζεται ερήμην τους και να αντιδράσουν με τον δικό τους προσωπικό τρόπο. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι οι κοπέλες είναι τα θύματα ενός κατά συρροήν δολοφονίου που κρύβεται πίσω από την παράδοση. Ακόμα και η... ροπή προς το σεξ και την ανηθικότητα, τιμωρείται το ίδιο αυστηρά όπως και στα νεανικά slasher films των 80ς!

Το συμβάν που τα ξεκινά όλα είναι ένα αθώο παιχνίδισμα των κοριτσιών με μερικά αγόρια από το σχολείο στην παραλία (η επιλογή της παραθαλάσσιας περιοχής του Εύξεινου Πόντου αποτελεί μια καλοδεχούμενη διαφοροποίηση από την συνήθη αποτύπωση Ανατολίας/Κωνσταντινούπολης). Η ίδια η σκηνή είναι σκηνοθετημένη με μια φυσική αθωότητα που κάνει ακόμα πιο έντονη την αντίθεση των επιπολών. Η μουσική του Warren Ellis (η οποία συνδυάζει ιδανικά την δυτική χαρακτηριστική του μελαγχολία με τα μελωδικά γυρίσματα της Ανατολής) συμβάλλει στην δημιουργία του τόνου και το άπλετο φως συνηγορεί στο ότι αυτό που βλέπουμε δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα φυσικό στάδιο προς την ενηλικίωση. Και, όμως, αυτό δεν είναι ένα αποδεκτό κομμάτι αυτού του κόσμου.

Επιστρέφοντας σπίτι, τα κορίτσια θα ενημερωθούν πως τα νέα κυκλοφόρησαν και πως οι ίδιες είναι πια αρκετά μεγάλες για να προκαλούν με την συμπεριφορά τους. Αυτό σημαίνει πως «σχολείο τέλος» και πως πια η εκπαίδευση έχει σχέση μόνο ότι αφορά τον γάμο και την σχετική ενημέρωση/μόρφωση. Όμως, και πάλι αυτό που είναι που μετράει είναι που οι «Ατίθασες» είναι όλες μαζί, ένας μοναδικός οργανισμός. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, που το κλίμα της ταινίας ουσιαστικά αλλάζει όταν αυτός ο δεσμός σπάει αναγκαστικά έπειτα από εξωτερική παρέμβαση. Ο αρχικός εύθυμος τόνος αρχίζει να αποκατά όλο και πιο δραματικό υπόβαθρο, το βέμμα των κοριτσιών γίνεται περισσότερο σκοτεινό παρά φωτεινό και η ιστορία ενηλικίωσης μετατρέπεται ουσιαστικά με μία αφήγηση... επιβίωσης.

Παρόλα αυτά, η οπτική της Ergunven δεν αγνοεί καμία παράμετρο όσων βλέπει γύρω της. Στον κόσμο της έχει θέση και η ενδοοικογενειακή συνωμοτήση, και η κάλυψη από τα γηραιότερα θηλυκά μέλη του σογιού, και το έμφυτο χιούμορ ενός λαού γεμάτου αντιφάσεις (η σκηνή της επίθεσης της γιαγιάς στον... στύλο της ΔΕΗ είναι σκηνή ανθολογίας), και τα σκοτεινά μυστικά εντός της οικογένειας, και η καταπίεση μιας ολόκληρης πατριαρχικής κοινωνίας. Ο βαθμός στον οποίο επικεντρώνεται σε αυτά η Ergunven δεν είναι πάντα ο ίδιος. Η ίδια προτιμά απλά να εφιστά την προσοχή, να γνωστοποιεί τις καταστάσεις και να προτείνει τους τρόπους αντιμετώπισής τους. Ειδικά, μία υποπλοκή που αφορά των θείο των κοριτσιών ξεκινά αρχικά με τον απότομο χειρισμό του αλλά ο τρόπος που τελικά μπαίνει στην άκρη προβάλλει στην πραγματικότητα τον βαθμό έκτασης που δίνει και η ίδια η κοινωνία στο συγκεκριμένο φαινόμενο, κάνοντας την φυγή τον μόνο ουσιαστικό δρόμο διαφυγής.

Επιπλέον, το φινάλε της ιστορίας βγάζει τόσο νόημα που αποτελεί συγγραφικό θρίαμβο (ακόμα μια ένδειξη του πόσο συγκροτημένο ήταν το όραμα της Ergunven και πόσο ουσιαστική η σεναριακή δουλειά της ίδιας, σε συνεργασία με την Γαλλίδα Alice Vinocour), όντας τόσο προφανές και απρόβλεπτο ταυτόχρονα και ρήνοντας την αυλαία της ταινίας ακριβώς στο κατάλληλο δευτερόλεπτο αφήνοντας το αύριο ανοικτό για μία άλλη μάχη. Οι επιρροές από το σινεμά της Σοφίας Κόπολα είναι πολύ ισχυρές για να αγνοηθούν, όμως, στην τελική, γιατί όχι; Το «Mustang» έχει έναν εκδηλο ευρωπαϊκό προσανατολισμό στην τοποθέτησή του και μια ψύχραχη ματιά στο ανατολικό παρόν του. Ακόμα καλύτερα.

ΝΤΕΝΙΖ ΓΚΑΜΖΕ ΕΡΓΚΥΒΕΝ-ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Ατίθασες 2015, Bir damla su 2006, Mon Trajet prefere 2006.